

V. DUSZPASTERSTWO LITURGICZNE

Krzysztof Porosło

Elementy formacji służby liturgicznej w świetle dokumentu teologicznego 49. Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego w Quebecu

Wstęp

Kongresy eucharystyczne są jedną ze szczególnych form kultu Eucharystii poza Mszą. Przeżywamy je w Kościele, aby jeszcze bardziej odkrywać i zachwycać się tajemnicą Najświętszej Ofiary Chrystusa, aby pogłębiać wiarę w realną obecność Jezusa pod postaciami chleba i wina, oraz aby ukonkretnić inicjatywy, które mają na celu odpowiedzieć na potrzeby Kościoła i świata. Zadania te podejmuje także odbywający się w tym roku (15-22 czerwiec) w Quebecu 49. Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny¹.

Dokument teologiczny związany z kongresem w Quebecu stawia zadania przed całym Kościołem, zadania, które różnicują się w odniesieniu do poszczególnego człowieka czy poszczególnych wspólnot. Taką grupę stanowi bez wątpienia służba liturgiczna. W poniższej refleksji pragnę przedstawić niektóre zadania związane właśnie z tą wspólnotą, wynikające ze wspomnianego dokumentu.

I. Służba liturgiczna eucharystyczną odpowiedzią na dar Boga

Dokument teologiczny kongresu eucharystycznego w Quebecu przypomina, że:

1. Eucharystia to *Boży dar dla życia świata*.

Jest to dar największy, jaki kiedykolwiek Kościół otrzymał od Boga, gdyż w Eucharystii Chrystus daje nam samego siebie, daje zbawienie². Jezus „dał Kościołowi tryskające bez końca z Jego Serca Eucharystycznego zapewnienie o miłości oraz dar swojego Ciała i Krwi jako wydarzenia, które jest ciągle żywe”³. Dlatego też „celebracja wspomnienia włącza uczestników w tajemnicę Paschy Pana” (DtQ, s. 21). W szczególny sposób doświadczają Chrystusowego misterium młodzi ludzie podejmujący posługę przy ołtarzu. Niemniej ta posługa jest zaszczytem, przywilejem otrzymanym od Boga, źródłem radości.

Dopiero kiedy prawda o niezasłużonej łasce Boga zostanie głęboko i na serio przyjęta, można się spodziewać chęci podejmowania przez młodych posług w liturgii.

---

¹ Hasło kongresu: *Eucharystia darem Boga dla życia świata*.

² Por. Jan Paweł II, *Encyklika Ecclesia de Eucharistia*, nr 11.

³ Por. *Eucharystia Bożym darem dla życia świata. Dokument teologiczny 49. Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego*, tłum. D. W. Andrzejewski CSSp, „Anamnesis” 14 (2008), nr 1 (52), s.21, [odtąd używany skrót: DTP].

Eucharystia jest *mysterium miłości* i autentyczna posługa przy ołtarzu odzwierciedla głębię tej miłości Jezusa względem człowieka.

Przyjęcie przez młodych daru posługi przy ołtarzu wyraża się w pogłębionym uczestnictwie w Eucharystii – winno ono stanowić program spotkań, a także osobistego wysiłku poznawania Eucharystii poprzez odpowiednie lektury i styl życia.

2. Eucharystia źródłem życia.

„Chrystus obdarowując nas swoim życiem, karmi naszą ofiarę w Eucharystii, upodabnia do siebie i czyni nas dyspozycyjnymi dla innych. [...] Przemienia Eucharystyczną wspólnotę w świątynię Boga żywego” (DtQ, s. 31). Eucharystia „daje mu nowe serce i nowego ducha” (por. Ez 36, 26), uzdalnia do życia dla innych, kształtuje dojrzałość ludzką i duchową. Pełnienie służby liturgicznej nie jest tylko przejściowym etapem, czy tylko aktem uwielbienia Boga, stanowi przestrzeń kształtowania swego charakteru. Formacja w oparciu o Eucharystię, przez aktywne uczestnictwo w liturgii uzdalnia do odpowiedzialnego podejmowania zadań. Ks. Blachnicki pisał: „jeśli znajdą [ministranci] dostęp doświadczalny, egzystencjalny do nowego sposobu życia, wyzwoli to radość, entuzjazm i to będzie coś zaraźliwego”⁴.

W tym kontekście innego wyrazu nabierają konkretne wymagania, wydające się mało ważne, jak punktualność, dobre przygotowanie do posługi, czy jej znajomość. Formacja staje się pewnego rodzaju inicjatorem pewnych działań, które w dalszej kolejności młody człowiek już sam zaczyna podejmować, pragnie się udoskonalać, kształtować siebie, stając się one elementem samowychowania.

3. Eucharystia posyła do świadectwa życia.

„Kościół [...] żyje Bożym darem i łączy się z Jezusem Chrystusem [...] w przekazywaniu tego daru ludzkości” (DtQ, s. 30). Tak więc można dalej powiedzieć za organizatorami kongresu w Quebecu, że „życie Kościoła jest świadectwem życia naszego Pana” (DtQ, s. 30). Kościół daje świadectwo o darze „życia dla świata”.

Taki jest cel każdego ochrzczonego, tym więcej w odniesieniu do służby liturgicznej. Być świadkiem Eucharystii, świadkiem miłości, który staje się szczęśliwy, gdy w chlebie i twarzy drugiego człowieka zobaczy Boga⁵. Bo „Bóg stworzył człowieka [...] powołując go do istnienia z *miłości*, powołał go jednocześnie do miłości”⁶, a więc powołał go do świętości.

Szczególnym polem świadectwa tajemnicy miłości jest rodzina – *Domowy Kościół*, wspólnota ludzi kochających się, ofiarujących się sobie wzajemnie, oddających wszystko dla siebie.

---

⁴ Cyt. za: A. Wodarczyk, *Formacja służby liturgicznej w ramach Krajowego Duszpasterstwa Służby Liturgicznej w Polsce w ujęciu sługi Bożego ks. dra hab. Franciszka Blachnickiego*, „Anamnesis” 14 (2008) nr 2 (53), s. 101.

⁵ B. Nadolski, *Święto Eucharystii. 15-22 czerwca 2008 – Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny w Quebecu*, Legnica 2008, s. 38.

⁶ Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Familiaris consortio*, nr 11.

II. Eucharystia buduje i jednoczy wspólnotę służby liturgicznej

1. „W czasie uczty eucharystycznej Kościół przyjmuje i w uprzywilejowany sposób przeżywa głęboką tajemnicę wspólnoty, upamiętniając dar Jezusa” (DtQ, s. 25). Ów „najwspanialszy dar Eucharystii jest tajemnicą przymierza, obłubieńczą tajemnicą między Bogiem i ludzkością” (por. DtQ, s. 24).

Uczestnictwo w Eucharystii pozostaje u podstaw, jest źródłem kształtowania wspólnoty służby liturgicznej. Została ona „powołana przez Boga i ukształtowana przez Ducha – zgodnie z różnymi zadaniami hierarchicznymi i według licznych posług charyzmatycznych” (por. DtQ, s. 24). Dlatego wspólnota ta musi być przestrzenią relacji między Bogiem i człowiekiem. W niej i przez nią Chrystus daje się człowiekowi, a ten odpowiada darem miłości. Tylko głęboka miłość młodych i ich duszpasterza do Chrystusa, która wyraża się w pełnieniu właściwych sobie funkcji liturgicznych, może być elementem scalającym wszystkich w prawdziwą wspólnotę. Wspólnotę, która będzie „nierozzerwalnie związana z Eucharystią, jak ciało jest nierozłączne z głową, jak małżonka żyje darem swojego męża” (DtQ, s. 24).

Przy ołtarzu najbardziej kształtują się serca młodych. Wspólnego spotkania na Eucharystii nie zastąpi żadna działalność duszpasterska, nawet najbardziej otwarta na potrzeby młodych. Wszelkie działanie duszpasterskie zawsze musi być poprzedzone wychwalaniem Boga i przeżywaniem tajemnicy Bożej ofiarującej się miłości we wspólnocie eucharystycznej. Wspólnota służby liturgicznej pozwala nie tylko odkryć w sobie Boże wezwanie życiowe, ale przede wszystkim pozytywnie odpowiedzieć na nie.

Bardzo ważne jest tutaj podkreślenie znaczenia niedzielnej Eucharystii, która w sposób szczególny staje się elementem konstytutywnym wspólnoty służby liturgicznej. Stąd tak ważne jest, aby wspólnota razem przeżywała niedzielną Eucharystię, aby jej znakiem rozpoznawczym było „życie w Chrystusie” (por. DtQ, s. 28-29), aby ministranci tak jak chrześcijanie z Abitene (304 r.) mieli w sercu głęboko zakorzenione pragnienie udziału w niedzielnej Eucharystii: *Sine dominico non possumus – bez niedzieli nie możemy żyć*. „Niedziela jest bowiem dniem, w którym chrześcijanin, więcej niż kiedykolwiek indziej, powołany jest do wspomnienia zbawienia” (DtQ, s. 29), jakie zostało nam dane przez krzyż i zmartwychwstanie Chrystusa.

2. Każda wspólnota musi podejmować jakieś wspólne inicjatywy, działania, w których będzie realizowała swoje zadania, w których będzie siebie wyrażała, ofiarowała się innym, a zarazem będzie się na nowo kształtowała i w pełni integrowała. Dla wspólnoty służby liturgicznej takimi inicjatywami w pierwszym rzędzie powinna być ewangelizacja i dzieła miłosierdzia. W sposób szczególny te dwa elementy podkreśla dokument podstawowy kongresu w Quebecu, gdzie czytamy: „Kościół, karmiony Eucharystią, często przyczyniał się do budowy wspólnot, wzmacniając jedność między poszczególnymi ludźmi i zbiorowościami. [...] Wielkie wartości chrześcijańskie, duchowe i społeczne, budowały prawdziwe współistnienie. Dzielenie się Słowem i Chlebem Życia kontynuowane jest w dzieleniu się z innymi wydarzeniami życia codziennego. W ten sposób Dar Boży wpisał się w życie świata” (DtQ, s. 35).

a) Ewangelizacja – Eucharystia jest darem od Boga, który człowiek przyjmuje dopiero wtedy, kiedy się nim dzieli z innymi. Dlatego, jak podaje dokument podsta-

wowy kongresu w Quebecu, „tych, którzy zamykają swe dłonie, nakłania do dzielenia się” (DtQ, s. 34). Takie też zadanie i odpowiedzialność za całą wspólnotę parafialną jest głęboko wpisane w założenia służby liturgicznej. Aktywne uczestnictwo w Eucharystii winno być pogłębione przez formację misyjną, czego owocem winny być konkretne inicjatywy wspólnoty służby liturgicznej na rzecz misji, ale i ewangelizacji w parafii. W pierwszej kolejności chodzi tu o świadectwo w środowiskach szkolnych, jakie powinni dawać ministranci, w dalszej zaś o wspólne dzieła ewangelizacyjne.

b) Dzieła miłosierdzia – „Eucharystia domaga się [...] od wiernych udziału w stałej poprawie losu ludzkiego i sytuacji w świecie” (DtQ, s. 35). Takie zadanie w sposób szczególnie wpisane są w kompetencje wspólnot służby liturgicznej. Podejmowanie różnych inicjatyw pomocy innym (np. pomoc w szpitalach, hospicjach, domach dziecka, czy zbiórka funduszy na różne cele miłosierdzia itp.) jest „darem z siebie” i winno być naturalną konsekwencją adoracji Najświętszego Sakramentu, gdyż ona zawsze orientuje w kierunku stołu biednych i potrzebujących⁷. Realizowanie miłości braterskiej każdego dnia, jest wyrazem głębokiego zrozumienia i uczestnictwa w misterium Eucharystii, jest potwierdzeniem wejścia w relację z Chrystusem, włączenia się w Jego ofiarę⁸.

3. Szczególnym kontaktem i uwielbieniem Jezusa Eucharystycznego jest adoracja. „Sprawowanie Eucharystii uobecnia Chrystusa w najwspanialszym akcie uwielbienia, jakim jest Jego śmierć na krzyżu. [...] Najwyższy akt uwielbienia składany przez Chrystusa Ojcu Kościół spełnia w sprawowaniu świętej ofiary [...] włącznie z ożywionym udziałem wiernych w tej tajemnicy uwielbienia, dziękczynienia i komunii” (DtQ, s. 31). Słusznie przeto zauważa ks. Nadolski, że to właśnie „Eucharystia jest najpełniejszym aktem adoracji, aktem w pełni, *par excellence*”⁹.

„Akt uwielbienia, jaki Chrystus i Kościół składają w Eucharystii, nie wygasa jednak wraz z zakończeniem liturgii. Przedłuża się on w stałej obecności Pana naszego pod postacią sakramentu i prowadzi wiernych do adoracji Najświętszego Sakramentu” (DtQ, s. 31). Adorowanie, wejście w bardzo bliską relację z Bogiem¹⁰, staje się konieczne dla budowania i kształtowania wspólnoty służby liturgicznej. „Przebywający przy Chrystusie Panu, cieszą się Jego głęboką i zażyłą przyjaźnią i otwierają przed Nim swe serca [...]. Oddają całe swe życie z Chrystusem Ojcu w Duchu Świętym”¹¹. W konsekwencji każdy, kto jest blisko Chrystusa, kto trwa na adoracji, przemienia siebie, a tym samym przemienia świat. Adoracja otwiera nas na potrzeby innych, czyni wrażliwymi na piękno, ale też i na cierpienie, wyzwala w nas pragnienie dawania siebie innym. Dlatego tak ważna jest adoracja dla życia wspólnoty. Z tej postawy „zapatrzania” w Chrystusa i „zasłuchania” w Jego Słowa rodzi się relacja między członkami wspólnoty, prawdziwa relacja przyjaźni, w której zaczynamy dostrzegać potrzeby braci, umiemy im pomóc i przyjąć od nich pomoc. Aby istniała

⁷ Por. B. Nadolski, *Święto Eucharystii...*, s. 34.

⁸ Por. Tenże, *Liturgika*, t. 4, Poznań 1992, s. 306.

⁹ Tenże, *Święto Eucharystii...*, s. 30.

¹⁰ Zob. etymologiczne znaczenie słowa adoracja w: Tenże, *Święto Eucharystii...*, s. 31.

¹¹ *Komunia święta i kult tajemnicy eucharystycznej poza Mszą Świętą*, Katowice 1985, nr 56.

wspólnota, musi się ona gromadzić regularnie na adoracji Najświętszego Sakramentu, gdyż wtedy zrozumie, że „właściwa cześć oddawana Bogu [...] polega na codziennym spełnianiu woli Bożej” (DtQ, s. 32).

Zakończenie

W Polsce trwa dyskusja na temat nowego sformułowania struktury formacji liturgicznej. I jak zasadniczo raczej nikt nie ma wątpliwości, co do jego konieczności, to już sam wygląd tejże struktury nie jest taki oczywisty. Jak słusznie zauważył bp Cichy, „czeka nas wielka i potrzebna dla Kościoła w Polsce praca”¹². Ufam, że te kilka myśli, które przedstawiłem w niniejszym artykule, może być pomocne w tej dyskusji. I choć wiele z tych tematów jest powszechnie znanych, to jednak nie zawsze są brane one pod uwagę, czasami uważa się je za mniej ważne. A może warto by jeszcze raz przyjrzeć się służbie liturgicznej i odkryć w niej wielki dar Boga dla życia Kościoła, dla życia polskiego Kościoła? Niechaj ten najbliższy czas będzie owocną realizacją zadań przedstawionych nam przez 49. Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny w Quebecu, a w dyskusji nad nowym sformułowaniem struktur służby liturgicznej weźmy także pod uwagę to, co pragnie nam on powiedzieć o Eucharystii i formacji służby liturgicznej. *Eucharystia jest Bożym darem dla życia świata*, a służba liturgiczna jest odpowiedzią Kościoła na ten dar.

---

¹² Por. S. Cichy, *Konieczność sformułowania na nowo struktury formacji służby liturgicznej w Polsce*, „Anamnesis” 14 (2008) nr 2 (53), s. 107-115.